

ДІЛО

виходить щоденно передполуднем

**РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:**
Львів, Ринки 10, II. пов.
Конто почт. шва. 143.322.
Адреса для телеграм:
"Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає
з 11-ї год. передпол.
Рекламі не відповідає.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в країну 450 ш.
ЗА ГРАНИЦЮ:
В Америці 1 дол., Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 750 ш., Німеччині 750
ш., Швейцарії 3 ш. шр.,
Чехословаччині 4 ш. шр.,
Румунії 100 лей, Польщі 75
зл., Австрії 10 ш. шр.
Якщо не вказано.

**В справі оголо-
шень звертатись
до Адміністрації:**
ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
20 сот.

Підвалини мира?

У великій залі Форін Офісу представники сімох держав поклали 1. грудня 1925 свої підписи під мировою постановою, парафований 15. жовтня по. в Льокарні. Церемонія підписування відбулася незвичайно святочно, щоби тим зазначити новий зворот у міжнародних відносинах повсюдної Європи. В льокарнсько-льондонському акті взяли участь всі важливі учасники світової війни з додатком Чехословаччини й Польщі та за винятком СРСР, і Зєдинених Держав.

З того приводу виголошено теж безліч промов, в яких вказувалося, що підписані трактати замикають добу чотиролітньої війни і добу семилітнього повсюдного розвалу. Дєсідники переконували себе взаємно, що найвища пора пустити в непамять почуття ненависті й підборливості. Центральною фігурою свята був Чемберлен, та не менше вражіння робили представники Німеччини (Лютєр і Штрєзєман) і Франції (Брієн).

Представник Франції — Брієн — ані одним словом не згадав про пактений Німеччині версальський анкет; натпаки, домінуючи невдалий вислів французького тріумфу, він підкреслював історичну вагу льокарнсько-льондонських трактатів. Старий Брієн не вагався признати, що льокарнські трактати є найважливішими з усіх політичних актів, в яких йому доводилося брати участь. Льокарнські трактати унеможливають війну, а відкривають спробою співпраці і благоорудне суперництво на культурному полі.

В тому самому тоні промовляв Штрєзєман, добачуючи в теперішній хвилі в'язок між повсюдним семилітнім і добою справжнього мира, яка започаткує привернення в світі давнього становища європейських народів.

Поворот до мира в Західній Європі є фактом довершеним. В дні 1. грудня 1925 відродилася в Лондоні солідарність західно-європейських держав і відкрився шлях порозуміння між західно-європейськими народами. Льокарно в першу чергу є тріумфом Англії, яка перша аложила до архіву свої рахунки з Німеччиною і вступила на шлях справжнього зближення з останньою. Символічний промов того зближення була відома чаша любови, яку недавно вихилив Чемберлен в честь німецького народу за пирі у льондонського лорда-айлора. Розуміється, в англійської дипломатії ніколи не грали політичні мотиви. Чистий політичний рахунок, підсумки "війни" і "мас" — ось що рішає про лінійку політики Англії у відношенні до Німеччини. Англійська дипломатія признала вже давно, що струну ненависті супроти великого німецького народу перетягнуто; що не можна в осередку Європи підсичувати безпастанного невдоволення, що не слід доводити до анархізування відносин на європейському континенті; що треба привернути до миру Америки до європейського господарства; що треба дати Німеччині спробою пошкодити свій те-

рен діяльності. Бажаючи створити пригоди для зближення умов одночасно з підписанням льокарнських трактатів розпочалася евакуація кельнської смуги. Крім того в англійських колах говориться про повернення Німеччині деяких колоній в Африці і т. м. Одним словом: Англія робить все можливе, щоби утвердити мир на Заході та створити умовини нормального життя з одного боку, а з другого зменшити невдоволення та звязані з тим успіхи комуністичної пропаганди.

Англійська дипломатія, доводячи до рейнського договору й усуваючи можливість війни на Заході, не лише в непамять пустила свою неважну воєнну дійсність, але мусіла теж поборювати протинімецькі настрої у Франції. І справді, також тут наглядно можна ствердити успіхи англійської дипломатії. Французький уряд, якого політика не має тої ясності й глибини, що англійський, теж проваляє тенденції до порозуміння. Енуціяції Брієна й Пенлеве не лишалися ніякого сумніву, що ера ексклюзивності Падкаре безповоротно минула, а семимиліонними кроками зближується французько-німецьке співвідношення — тим більше, що Франція лякається, щоби поза її плечима не з'ясувався англійсько-німецький союз, звернений проти неї.

Три головні великодержави Європи: Англія, Франція й Німеччина зайшли на шлях порозуміння і співпраці. Підписання льокарнських трактатів в Лондоні є тільки закріпленням того порозуміння в наглядній формі, закладанням підвалин під справжній мир.

Непримирний Клемансо, головний автор версальського трактату, закликав собі спочатку з його тенденції і наслідків, кажучи, що тим способом збройна війна переходить в стадію війни іншими засобами. І справді, на протязі сімох повсюдних літ ми бачили, як велася та "війна іншими засобами". Воца потагала за собою надмірні видажки на військо і зброєння, більші, як за часів передвоєнного збройного мира. Вистане згадати, що тепер стоїть в Європі під зброєю чотири мільйони війська, тоді як перед війною постійного війська у всіх державах було тільки три мільйони. До того ж дві головні передвоєнні держави: Німеччина і СРСР. мають разом коло 800 тисяч війська (100 тисяч Німеччина і 693 тисяч СРСР.), тоді як перед війною мали вони на мирній стопі понад 1 міль. 500 тисяч. І хоч ті дає мілітаризми відпали, всеж такі повсюдні Європа має на 1 мільон війська більше, як його було перед війною.

Вдержання такого стану може довести Європу до повного розвалу і занепаду. Льокарнські трактати, утверджуючи мир в більшій половині Європи, створюють передумови роззброєння європейських держав. Це перший етап і перша консеквенція льондонського акту, а другою повинна бути кредитова допомога Америкі знищеному європейському господарству. Не підлягає сумніву, що талер Зєдинених Держав підуть на зустріч вимогам і погребам старої гривниці — Європи.

Роззброєння і господарська відбудова Європи — ось майбутні наслідки льокарнських договорів. І в тому їх найбільша вага. ф. ф.

поваги документу ще й Боллєу, прем'єр-міністр, а Німеччину Лютєр та Штрєзєман.

Кожний делегат уживав власного пера. Перо Чемберлена повіє до музею Бритійського мистецтва. Делегати всіх держав зустрілись по проїзді до Лондону, щоби вперше в мистецтві, справі при підписах. За головними делегатами сиділи секретарі міністерств та члени делегацій. Далі — амбасадори та уповноважені міністри держав, які підписують договір. На спеціальних фототекх сиділи лорд Коу і лорд Ебернєн, британські амбасадори в Парижі та Берліні, як спеціальні заслужені в льокарнських порозуміннях.

Коли всі сиділи, Чемберлен прочитав привітну телеграму від короля, де король висловив овість з приводу здійснення льокарнського договору, за якого працею стежила зацікавленість, а також з факту підписання його у Лондоні, — даді висловлює жаль, що смерть матері не дозволила йому взяти участь у святі і надію, що праця присвячена пацифікації стане підставою дружеских взаємин між семи народами. Цей привіт, як і промова Чемберлена, були виголошені французькою мовою. Чемберлен підкреслює, що його уряд уповні піддержує почування висловлені королем; висловлює жаль, що ексцеленція Муссоліні не міг явитись особисто, щоби положити підпис під парафований договір; має надію, що примирення з Німеччиною відродить давні почування дружби з народом, щоби приєднати ще одного друга у великій праці, яка чекає всіх; апевняє, що той дух, який він і його уряд були оживлені в Льокарні, пануватиме в їх діяльності і надалі, щоби похоронити минулі почування ненависті та підборливості.

Промови були виголошені перед і по підписуванню. Делегати промовляли з мисль, сиділи. Вийшовши вражіння зробили промови Брієна (одного з найкращих представників красномовства у Франції, славної з добрих промовців) і Штрєзємана, з огляду на його ширість. Лютєр та Штрєзєман промовляли по-німецькому. Англійську промову Болдуїна перекладав негайно на французьку мову. Першим по підписах промовляв Брієн. Почав з відчитання листа якоїсь селянки, яка петила милосердя лорду-айлору, що не буде вже лякати за долю своїх дітей. Брієн уважав льокарнський договір найважливішим з актів, в яких брав участь на протязі свого життя. Завернувшись до німецьких делегатів, заявив, що ні вони, ні він, не втратили нічого зі свого патріотизму, поклавши свої підписи. Всі народи, що вивадали колись героїзм на полі бити, трагично там часто свою міць, повинні тепер визнавати однакове героїство в інших царинах людського життя.

Штрєзєман подякувавши Брієнові, висловив надєвлення, що має право нарікати з представником Франції заирати слово в європейських справах. Зирить, що тільки спільними зусиллями Європа може вийти з теперішнього стану і ві-

Підписання льокарнських договорів.

Формальности підпису. — Присутні. — Промови представників великих держав.

Підписування льокарнських договорів, тих історичних документів, в які всіма силами хотять вірити їх творці, мало своєрідну форму, яка може декого з читачів цікавити більше, як сам зміст цих договорів. Рештою зміст їх ріжниться від Версальського менше-більше так само, як книжка від відозан. Сам справжній договір має чотири сторінки пергаментового паперу, з якого четверта призначена на підписи. Він є основним текстом осьми інших договорів, майже одназначних.

Ці договори лежали на зеленім столі, а гості сиділи докода на

золотих та багрянцх кріслах. Гістьми були всі члени англійського кабінету і провідники англійських партій, як Льюїс Джордж та Мек-Донелд. Секретарі всіх присутніх делегатів зчинилися на пів години раніше, щоби згідно з традицією англ. міністерства зак. справ, ще раз перечитати текст пропложений до підпису. Формальність підписування тривала з три чверти. Підписи йшли в порядку французької азбуки, по державам, отже почались з Німеччини (Allemagne). Кожну державу підписував тільки один головний делегат, Англію крім Чемберлена для скріплення

На ратунок „Рідної Школи“.

З огляду на те, що школам УПТВа грозить ліквідація, бо вчительство тих шкіл не одержало плати ще за листопад, призначі урядовці: Волянська М., Герасимович І., Громаницький І., Клименко М., Кучика Д., Мушин Е., Огоновський Л., Петрицька Т., Подлуський Г., Попович О., Рішавий І., Устиянович М., Чужовичана С., Ясичук Л. складають коім однопровісним дят-

ків одноразово по 5 зол. (разом 70 зол.) на „Рідну Школу“ і вивають усе українське приватне і державне урядниство, учительство й духовенство, а в дальшій мірі ціле українське громадянство до негайної підмоги „Рідної Школи“, щоби дати їй змогу перетримати отсей найскрутіший час. Подібно дає, хто лишає дає!

